Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	24 september 2021
Portefeuille(s)	Economische Zaken, Deelnemingen, Wonen, Openbare ruimte, Verkeer, Vervoer en Luchtkwaliteit, Grondzaken en Duurzaamheid
Portefeuillehouder(s):	Victor Everhardt, Laurens Ivens, Egbert de Vries en Marieke van Doorninck
Behandeld door	Ruimte & Duurzaamheid, Economische Zaken en Grond en Ontwikkeling [redacted]@amsterdam.nl
Onderwerp	Afkondiging congestie elektriciteitsnetwerk Amsterdam door Liander op 2 september; voor het voedingsgebied van onderstation Westzaanstraat

Geachte leden van de gemeenteraad,

Met deze brief informeert het college u over de aankondiging door Liander van congestie (code oranje) op het elektriciteitsnetwerk bij onderstation Westzaanstraat en wat dit betekent voor Amsterdam. Daarnaast lichten we ook de status toe van overige knellende onderstations.

Inleiding

24 juni j.l. informeerden we u over het afkondigen van congestie door Liander op het elektriciteitsnet in Buiksloterham/Overhoeks en het oostelijk deel van het Havengebied. Daarin vermeldden we ook dat Liander ons toen heeft geïnformeerd dat ook in andere gebieden in Amsterdam de situatie zorgelijk is en dat ze exacter in beeld gingen brengen waar er risico's bestaan. Via deze brief geven we meer inzicht over de situatie op het Amsterdamse elektriciteitsnetwerk. ~~Concreet betekent dit~~De situatie blijkt zo te zijn dat door Liander op 2 september voor het gebied dat gevoed wordt door onderstation Westzaanstraat (zie bijlage voor gebiedsgrenzen) een vooraankondiging van congestie moet worden gedaan. Dit houdt in dat ook voor dit gebied een onderzoek gedaan zal worden naar mogelijkheden voor congestiemanagement (vraag- en aanbodsturing)

Met opmerkingen [redacted] Deze zin kan ook weg omdat hij in de volgende alinea wordt herhaald.

Liander kondigt, conform hun richtlijnen, nu deze congestie aan om de betrouwbaarheid van het netwerk voor hun bestaande klanten te kunnen blijven garanderen en om de woningbouw doorgang te kunnen laten vinden. ~~Het probleem~~De congestie wordt veroorzaakt doordat de vraag naar elektriciteit in het betreffende gebied de afgelopen periode sneller is gegroeid dan Liander in hun planvorming had voorzien. De congestieafkondiging met code oranje betekent dat er op onderstation Westzaanstraat geen of beperkt ruimte op het elektriciteitsnet meer is voor nieuwe grootverbruikers of voor verzwaringen bij bestaande klanten.

~~Liander is net als voor de gebieden Westhaven en Buiksloterham/Overhoeks samen met de gemeente en Port of Amsterdam op dit moment bezig met het versneld uitbreiden en verzwaren~~

~~van het lokale elektriciteitsnetwerk. Daarnaast houdt code oranje in dat er een congestiemanagement onderzoek gestart gaat worden. Dit~~Tegelijk zal een onderzoek ~~kijkt~~ worden uitgevoerd naar ~~naar de mogelijkheden van meer innovatieve~~ oplossingen zoals het meer in balans brengen van vraag en aanbod. N~~Ook worden n~~ieuwe grootverbruik aanvragen worden de komende tijd individueel beoordeeld of deze toch kunnen worden ingepast op het netwerk door het maken klantafspraken of met een transportbeperking. Daarnaast is Liander, net als voor de gebieden Westhaven en Buiksloterham/Overhoeks, samen met de gemeente en Havenbedrijf Amsterdam actief bezig met het versneld uitbreiden en verzwaren van het lokale elektriciteitsnetwerk.

In deze brief worden (op basis van de informatie waarover we nu beschikken) kort de problematiek, impact en mogelijke oplossingsrichtingen geschetst.

Impact op ontwikkelingen verzorgingsgebied Westzaanstraat

Het bovenstaande heeft als gevolg dat Liander op dit moment bij twee klanten een transportbeperking heeft opgelegd. Daarnaast heeft de afkondiging ook consequenties voor een aantal andere ontwikkelingen in dit gebied. Nieuwe kleinverbruik aansluitingen worden nog wel van elektriciteit voorzien. Hiervoor reserveert Liander vermogen. De impact voor klanten die willen verzwaren of die een nieuwe grootverbruikaansluiting aanvragen, wordt door Liander in de maand Augustus~~g~~ verder in beeld gebracht. Dit gebeurt onder andere samen met het Havenbedrijf Amsterdam en de gemeente.

Oplossingsrichtingen

Als gemeente willen we beter zicht krijgen op de exacte impact van de ~~problemen~~ capaciteit van~~op~~ het elektriciteitsnetwerk. We dringen aan bij Liander om haast te maken met oplossingen voor de korte termijn. Liander richt een caseteam in dat~~ie~~ onderzoekt welke oplossingen per gebied kunnen worden ingezet. Verschillende gemeentelijke organisatieonderdelen participeren in dit caseteam. Er ~~zijn~~ worden diverse oplossingsrichtingen ~~denkbaar~~ onderzocht zoals:

- Versneld uitbreiden en verzwaring van het lokale netwerk. De voorziene bouw van twee nieuwe onderstation aan de Nieuwpoortstraat en in Havenstad moet de groei in vraag naar elektrisch vermogen verder opvangen. Voor Nieuwpoortstraat wordt onderzocht hoe het station het beste in de omgeving past. In Havenstad wordt gezocht naar een locatie. Liander zoekt momenteel naar mogelijkheden om te versnellen. Wanneer het netwerk is uitgebreid is er weer ruimte voor nieuwe ontwikkelingen.
- Tijdelijke maatregelen zoals tijdelijke transformatoren.
- Vraag en aanbod van elektriciteit in balans brengen onder andere door afspraken te maken met klanten die momenteel (nog) niet alle capaciteit van hun contract gebruiken (congestiemanagement).
- Eventuele andere onconventionele en innovatieve oplossingen die onder andere kunnen voortkomen uit de marktconsultatie voor flexoplossingen die onlangs is afgerond.

Hoe staat het met de overige delen van Amsterdam?

Liander voert nu in het nabijgelegen Westhaven gebied congestiemanagement-onderzoek uit naar de mogelijkheden om meer vermogen beschikbaar te maken. Dit onderzoek is in september van dit jaar gereed. Afhankelijk van de uitkomsten worden de oplossingen toegepast en is er weer ruimte voor nieuwe ontwikkelingen of wordt congestie afgekondigd. Tegelijk is Liander in dit gebied bezig

Met opmerkingen [redacted] Checken bij Liander o.b.v. c check

Met opmerkingen [redacted] Hier moet planning worden toegevoegd

Met opmerkingen [redacted] Dit gaat dus volgens mij allemaal samenkomen in dat energiesysteem van de toekomst onderzoek toch?...

Met opmerkingen [redacted] Zie ook mail die ik net he gestuurd.

Met opmerkingen [redacted] In hoeverre is dit relevant vo Westzaanstraat?

met de planvorming van een nieuw onderstation aan de Sextantweg. Volgens de huidige planning zal deze in .... gereed zijn.

Voor het Buiksloterham/Overhoeks gebied werken Liander en de gemeente aan het versneld uitbreiden van het netwerk. Bij het afkondigen van de congestie op 24 juni is de planning voor deze uitbreiding al een jaar naar voren gehaald. Volgens de meest recente inzichten zal de congestie in dit gebied op XX 2023 verholpen zijn. Dit is wel afhankelijk van de dreigende congestie op onderstation Papaverweg (zie status van overige onderstations hieronder). Mocht op dit onderstation ook congestie moeten worden aangekondigd, zal dit ook impact hebben op dit gebied. ~~Ook~~ Er wordt op dit moment een verdiepende analyse door ASM-institute/TU-Delft uitgevoerd. Deze analyse zal scherper in beeld brengen welke aanvullende congestiemaatregelen kunnen bijdragen aan het voorkomen van mogelijke transportbeperkingen in dit gebied. Dit is ook vooral om te leren hoe we als gemeente en netbeheerder in de toekomst snel tot dit soort inzichten kunnen komen. Ook hierbij wordt er gekeken of aanvullende vraag- en aanbodsturing hierin bij kunnen dragen.

Behalve BSH/Overhoeks, Westhaven en nu Westzaanstraat zijn er nog andere onderstations die op dit moment kritisch zijn (in bijlage III is een kaart opgenomen waarop de gebieden worden geduid). Liander heeft 5 onderstations aangeduid als "zeer hoog risico":

- Onderstation Basisweg
- Onderstation Slotermeer
- Onderstation Noord Papaverweg
- Onderstation Nieuwe Meer
- Onderstation Hemweg (hierover is geïnformeerd tijdens de vorige aankondiging)

Deze onderstations ~~dreigen ook~~kunnen binnen afzienbare tijd hun maximale capaciteit ~~te hebben bereikt~~gaan bereiken. Dit komt voornamelijk doordat er ~~in recente tijd~~recent relatief veel grote vermogens zijn aangevraagd. Daarbij~~naast~~ houdt Liander goed rekening met de geplande woningbouwopgave (en andere kleinverbruikers) en reserveert zij hiervoor vermogen. ~~Daardoor is het~~Het is echter mogelijk dat nieuwe grootverbruikklanten een transportbeperking krijgen opgelegd.
~~Voor een aantal van deze stations zijn in~~In de afgelopen maanden zijn al een aantal maatregelen genomen:

- ~~Voor alle bovengenoemde onderstations worden de technische mogelijkheden om congestie te voorkomen en de impact de reduceren verder verkend.~~
- Noord Papaverweg: Op dit onderstation had Liander een afhankelijkheid van TenneT om versneld uit te kunnen breiden. De gemeente is in gesprek getreden met TenneT om hen te verzoeken prioriteit te geven aan deze uitbreiding. Dit heeft ertoe geleid dat planningen ~~wat~~ naar voren gehaald kunnen worden en congestie op dit moment kan worden voorkomen. Mocht er toch congestie ontstaan op dit station dan zal dit sneller opgelost kunnen worden (2024 i.p.v. 2025)
- Hemweg: ~~Voor Hemweg~~hiervoor is een apart team ingericht dat zich richt op het versneld uitbreiden van dit onderstation en alternatieve maatregelen neemt om de vraag naar vermogen in het gebied dat gevoed wordt door dit station te reduceren.

~~Voor alle bovengenoemde onderstations worden de technische mogelijkheden om congestie te voorkomen en de impact de reduceren verder verkend.~~ Daarnaast ~~lopen~~ bestaan er reeds

Met opmerkingen [redacted] Is dit het juiste label in de gradaties aandacht nodig – zorgelijk - kritisch

Met opmerkingen [redacted] Hierover zullen vragen kom
hoelang duurt dit gemiddeld. Antwoord: is afhankelijk va
vraag en aanbod en kan tussen 3 maanden en 3 jaar zijn.

uitbreidingsplannen ~~en is~~waardoor Liander bezig is met de gemeente om nieuwe onderstations bij te plaatsen. (kunnen die concreet benoemd worden qua locatie?)

Er zijn 2 onderstations die een "hoog risico" categorie hebben gekregen;

- Onderstation Bijlmer Zuid
- Onderstation Ruigoord

Voor Bijlmer Zuid is op basis van voorspelling uit de Themastudie Elektriciteit 2.0 een grote groei aan benodigd vermogen voorspeld. De impact en het tijdspad dienen nog nader te worden onderzocht.
Voor Ruigoord is het bovenliggende (voedende) onderstation in Vijfhuizen ~~het probleem~~het knelpunt. Dit station dreigt geen beschikbaar vermogen meer te hebben waardoor groei vanuit het onderstation Ruigoord belemmerd kan worden. Liander is hierover in overleg met de gemeente Haarlemmermeer om de situatie scherper in beeld te krijgen.

Congestie op middenspanning
Naast de congestie op het niveau van o~~O~~nderstations ~~niveau~~ kan er ook op middenspanning congestie voorkomen, zoals bij Buiksloterham. Dan zit de beperking met name in de capaciteit van lokale kabels en elektriciteitskasten. Deze problemen zijn spontaner van aard en zijn op voorhand lastig te voorspellen. ~~Wel is~~ Liander en de gemeente werken op dit moment ~~samen met de gemeente~~ de strategie voor ~~MS~~ Middenspanning verder ~~aan het uitwerken~~uit om ook hier meer zicht op te krijgen

Met opmerkingen [redacted] Misschien goed om wel wat over MS te zeggen. Dat dit kan voorkomen zodat we dit i de toekomst al hebben aangekondigd.

Met opmerkingen [redacted] Goed om hier een apar alinea aan te wijden.

Hoe nu verder?
De netbeheerders en de gemeente richten zich op een aantal zaken om slim netbeheer en versnelling in de uitbreiding te kunnen bewerkstelligen.

1) Belangen en prioriteiten scherp

Zoals eerder, in deze brief en die van 24 juni, vermeld zijn we met Liander in gesprek en benadrukken hierin de urgentie om op korte termijn met ~~een oplossing~~oplossingen te komen zodat de economische ontwikkeling van de stad, het bouwen van woningen en de energietransitie in het gewenste tempo kan doorgaan.

2) Periodieke update

Dit is de tweede keer in korte tijd dat u wordt geïnformeerd over een specifiek geval van congestie in Amsterdam. In het vervolg zal hierover een periodieke update voor worden gegeven. Eens in het half jaar, te beginnen in XX ~~,~~ zal het College van B&W in afstemming met de netbeheerders de status van het Amsterdamse elektriciteitsnetwerk rapporteren. Hierbij zal u geïnformeerd worden over de congestieproblematiek. ~~Daarnaast zal een stand van zaken update van de voortgang op de oplossingsrichtingen worden gegeven.~~

3) Beroep op het Rijk

~~Daarnaast doen we s~~Samen met Liander doen we een nadrukkelijk beroep op het Rijk om ons te helpen met de juiste wettelijke en financiële kaders om deze opgave het hoofd te bieden. We brengen op dit moment in beeld wat de sturingsmogelijkheden zijn van zowel de netbeheerders als de gemeente. Op basis hiervan gaan we [indien mogelijk een tijdsindicatie: in het najaar? In oktober?) het gesprek aan met het Rijk.

Technische raadsessie
Eind september wordt voor u een technische sessie georganiseerd om meer duiding te geven bij de situatie, de impact daarvan en oplossingsrichtingen.

Ik hoop u hiermee voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Bijlagen

1. Raadsbrief van 24 juni 2021

Herhaling van 24e juni

Wat is congestie?
Liander is één van de regionale netbeheerders in Nederland en beheert het elektriciteitsnetwerk in onder andere Amsterdam. Zij hebben vanuit hun wettelijke taak de verantwoordelijkheid om te zorgen voor een betrouwbaar elektriciteitsnetwerk en nieuwe ontwikkelingen daarin tijdig te voorzien van voldoende stroom. Wanneer congestie wordt afgekondigd dan betekent dit dat er geen ruimte meer beschikbaar is op het elektriciteitsnet voor nieuwe ontwikkelingen met een grootverbruik aansluiting. Dit gaat dan om ontwikkelingen zoals datacenters, bedrijven, kantoren, scholen, horeca, supermarkten, etc. Dit geldt ook voor bestaande klanten die hun contract willen uitbreiden. Nieuwe ontwikkelingen die reeds zijn aangevraagd en zijn toegezegd door Liander en aansluitingen voor kleinverbruik zoals woningen en kleine winkels en kantoren, kunnen nog wel worden voorzien van stroom. Tot er een oplossing is gevonden, worden nieuwe (of uitbreidingen van bestaande) grootverbruikers in de twee gebieden niet meer aangesloten op het elektriciteitsnet.

Het probleem wordt veroorzaakt doordat de vraag naar elektriciteit in de betreffende twee gebieden de afgelopen periode sneller is gegroeid dan Liander in hun planvorming had voorzien. De capaciteit van onderstations en kabels in het gebied is op dit moment niet toereikend. Liander is dan wettelijk verplicht om onderzoek te doen naar mogelijkheden om te sturen in vraag en aanbod van elektriciteit en zo meer vermogen beschikbaar te kunnen stellen. Dit wordt congestiemanagement genoemd. Indien dit onderzoek geen oplossingen oplevert dan is Liander vervolgens verplicht congestie af te kondigen. In andere delen van Nederland wordt de congestieproblematiek voornamelijk veroorzaakt door grote zonnevelden en windmolens. Daar is in Amsterdam geen sprake van.

Samenwerking Liander en gemeente
Naast oplossingen voor de korte termijn wordt ook in beeld gebracht welke oplossingen op de middellange en lange termijn nodig zijn om voorzien in de groeiende vraag naar elektriciteit als gevolg van de economische groei, woningbouwontwikkeling en de verduurzaming van de stad. Hiervoor werken Liander en de gemeente vanaf het vierde kwartaal van 2019 binnen het programma Elektriciteit Voorziening Amsterdam (EVA) intensief samen aan het toekomstbestendig maken van de elektriciteitsinfrastructuur. Binnen dit programma is Liander verantwoordelijk voor de uitvoering van haar taken als netbeheerder en ondersteunt de gemeente bijvoorbeeld bij het scherp krijgen van de opgave, zoeken naar geschikte locaties voor bijvoorbeeld onderstations, kwalitatieve inpassing of waar mogelijk de benodigde versnelling in vergunningprocedures en planvorming.

Met de themastudie Elektriciteit Amsterdam 2.0 (februari 2021) is aangetoond dat het huidige elektriciteitsnetwerk versterkt moet worden om het toekomstbestendig te maken. Er zijn bijvoorbeeld meer onderstations en elektriciteitskasten nodig en elektriciteitskabels moeten worden verzwaard. De Raad is hierover op 19 mei 2021 geïnformeerd. Echter, tijdens de gesprekken met Liander in juni en juli is pas gebleken hoe acuut de problemen zijn.
Liander heeft laten weten dat ook zij verrast waren door de snelheid van de ontwikkelingen en dat zij in toekomstige situaties de gemeente hier eerder in zal betrekken. Momenteel wordt door

Liander en gemeente de organisatie van de samenwerking voor de korte en middellange termijn geoptimaliseerd.

Nationaal
De problemen op het elektriciteitsnetwerk raken mogelijk de economische ontwikkeling van de stad en de energietransitie en is niet alleen een probleem dat in Amsterdam speelt maar in meerdere gebieden in Nederland. Daarmee is het een problematiek die op nationaal niveau aandacht vraagt en waarin het Rijk een belangrijke sleutelrol kan vervullen. We doen dan ook een nadrukkelijk beroep op het kabinet om:

- de juiste financiële condities te creëren voor een tijdige uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk in een hoogstedelijke context;
- wet en regelgeving in te voeren waarbij eerder en meer mogelijkheden ontstaan voor het in balans brengen van vraag en aanbod;
- om samen met ons en andere maatschappelijke partijen te zorgen voor tijdig beschikbaar krijgen van voldoende technisch personeel;
- mogelijkheden te onderzoeken waarmee meer regie kan worden gevoerd op ontwikkelingen, om te voorkomen dat niet één ontwikkeling beslag legt op de capaciteit van een heel gebied.

Dit om ervoor te zorgen dat netbeheerders en gemeenten optimaal uitvoering kunnen geven aan opgaven van nationaal belang zoals bijvoorbeeld de woningbouwopgave en de uitvoering van het klimaatakkoord. Ook vragen we bedrijven om maatregelen te nemen om hun elektriciteitsvraag te beperken en sneller en meer energie te besparen om zo bij te dragen in een goede verdeling van de beschikbare elektriciteit.